Eduskunnan hallintovaliokunnalle

HE 138/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pelastuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi annetun hallituksen esityksen (HE 18/2018 vp) täydentämisestä

Pääesikunta pitää pelastuslain tarkistamista kannatettavana, mutta samalla näkee tärkeäksi esittää siihen liittyen seuraavat huomiot.

Väestönsuojelu

Ehdotetun lain 71 §:ssä säädettäisiin väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta uudisrakentamisen yhteydessä. Esityksen mukaan sen on tarkoitus selkeyttää väestönsuojeluun liittyvien säännösten systematiikkaa. Pääesikunta haluaa edelleen nostaa esille huolensa siitä, että lain 71 §:ssä tulisi pääesikunnan näkemyksen mukaan nimenomaisesti käydä ilmi, että velvollisuus rakentaa väestönsuoja ei koskisi niitä välittömästi puolustustarkoitusta varten rakennettavia rakennuksia, jotka aseellisen selkkauksen tai sodan aikana olisivat erityisessä vaarassa joutua aseellisen hyökkäyksen kohteeksi. Pääesikunta kiinnittää huomiota siihen, että väestönsuoja nauttii Geneven yleissopimuksen I lisäpöytäkirjan mukaista erityissuojelua, jolloin tällaisen kohteen rakentaminen sotilaskohteeseen ja ylläpitäminen sotilaskohteessa olisi ristiriidassa Geneven sopimusten kanssa, joiden mukaan selkkauksen osapuolten on aina tehtävä ero siviiliväestön ja taistelijoiden sekä siviilikohteiden ja sotilaskohteiden välillä (I lisäpöytäkirjan 48 artikla). Siviiliväestöä ei siten tulisi suojata sotilaskohteeseen. Puolustusvoimat määrittelee sotilaskohteiden rakenteellisen suojauksen (suojarakentaminen) maanpuolustuksellisiin uhkiin perustuen. Vaatimuksina ei siten voi käyttää sellaisenaan pelastuslain mukaisia vaatimuksia väestönsuojan rakenteellisista ja muista vaatimuksista.

Pääesikunta katsoo, että lakiin ehdotettu 65 §:n mukainen viranomaisten yhteistoiminta väestönsuojeluun varautumisessa edesauttaisi eri viranomaisten yhteistoimintaa selkeyttämällä kunkin viranomaisen toimintatapoja väestönsuojeluun varautumisessa. Kyseisen pykälän mukaan puolustusvoimat antaisi pelastusviranomaisille sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arviointia varten tarvittavat tiedot. Tämä toimintamalli on jo nykyisellään yleisesti noudatettu toimintaperiaate ja siten kirjaus vahvistaa jo olemassa olevaa käytäntöä.

Öljyvahinkojen torjunta

Pääesikunta on arvioinut säädösmuutoksessa rajavartiolaitokselle Suomen ympäristökeskukselta siirrettäväksi ehdotettua johtovastuuta öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnassa.

Puolustusvoimien alukset muodostavat keskeisen merialueen öljyntorjuntakyvyn. Merivoimien öljyntorjuntaan kykenevällä aluskalustolla on tärkeä rooli myös poikkeusolojen merellisessä huollossa ja merikuljetuksissa. Puolustusvoimien on voitava tarvittaessa jatkossakin priorisoida kalustonsa käyttöä jo normaalioloissa alueellisen koskemattomuuden valvonta- ja turvaamistehtäviin sekä erityisesti poikkeusoloissa valmiutta tehostettaessa ja kohotettaessa.

Öljyntorjuntavastuun siirtoon liittyen Puolustusvoimien erityinen huoli liittyy öljyntorjuntavalmiuden ylläpidon ja kaluston kehittämisen rahoituksen järjestämiseen. Nykyjärjestelyissä öljytorjunnan valmiusalusten valmiuden ylläpidon, Merivoimien alusten osallistumisen ympäristövahinkojen torjuntaharjoituksiin sekä kaluston hankintoihin liittyvät kustannukset on jaettu Puolustusvoimien näkökulmasta tarkoituksenmukaisella tavalla Puolustusvoimien ja Suomen Ympäristökeskuksen kesken. Merivoimien öljyntorjunta-alusten hankinnat ja niiden peruskorjaukset on rahoitettu suurelta osin öljynsuojarahasta tuloista. Pääesikunta näkee tärkeänä, että myös tulevaisuudessa Puolustusvoimien öljyntorjunta-alusten kunnossapitoon ja hankintoihin kyetään kohdentamaan öljysuojarahaston varoja nykyisellä tasolla. Pääesikunta näkee tärkeänä, että öljyntorjunnan valmiuden ja kyvykkyyksien ylläpidon ja kehittämisen kustannusten jakoperiaate säilyy myös johtovastuun muuttumisen myötä eikä Puolustusvoimille synny lisäkustannuksia.

Ali Mättölä
Apulaisosastopäällikkö
Eversti